శ్రీ శుభమస్తు.

శ్రీ విఘ్నరాజాయ నమః.

సూరదాసు చరిత్రము

ఇయ్యది

విశాఖపట్టణము జిల్లా, అనకాపల్లి వాసుండగు

బీ. బాలాజీదాసునిచే

హరికథగా వ్రాయఁబడినది.

ప్రకటనకర్త:

కురుకూరి సుబ్బారావు,

సరస్వతీ బుక్కుడిపో,

బెజవాడ, కృష్ణాజిల్లా.

5 వ కూర్పు: 1000 ప్రతులు.

బెజవాడ:

ఆంధ్రవాణీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

1934.

[వెల రు. **0-6-0.**

హెచ్చరిక.

విజయనగర వాస్తవ్యులును, గానవిద్యా విశారదులును,
హరికథా పితామహులు నగు
బ్రహ్మశ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారిచే రచియింపబడిన

హరికథలు.

ఈక్రింద నుదహరించిన పుస్తకములయొక్క సర్వహక్కులు
మేము గైకొని ప్రచురించినాము.

1.	జానకీశపథము	...	1—0—0
2.	రుక్మిణీ కల్యాణము	...	0—12—0
3.	మార్కండేయ చరిత్రము	...	0—12—0
4.	హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	...	0—12—0
5.	అంబరీష చరిత్రము	...	0—8—0
6.	భీష్మచరిత్రము	...	0—8—0
7.	గజేంద్రమోక్షము	...	0—8—0
8.	ప్రహ్లాదచరిత్రము	...	0—8—0
	పై యెనిమిది పుస్తకములు కలసిన క్యాలికో బైండు	...	5—8—0

వలయువారు :—

సరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ,

కృష్ణా జిల్లా.

శ్రీ

సూరదాసు చరిత్రము.

కమాచి — చతురశ్రగతి.

దేవదేవునిఁగొల్వుమా, మనమా, వినుమా, నిరామయుని ॥దేవ॥
భావాతీతుఁడే దాసావనాసక్తుఁడే ॥దేవ॥
ఇతరమతములెల్లబాసి । మదిసమ్మతముచేసి । షడ్రిపులద్రోసి ॥దేవ॥
పరమాత్ముండొక్కఁడనక కుక్షిం।భరత్వమునకై మతములల్లుద ।
బ్బరగురువుల నెదనమ్మక సత్యం । బరయ మేలు బాలాజీనేలు॥దేవ॥

— గురుస్తుతి —

కం॥తగనాంధ్రభాషగరపిన । తగవరి పొట్కూరుకులసుధావార్ధివిధుం
డగు వెంకటస్వామి మదీ।యగురుని మదిలోదలంతుననవరతంబున్.

— కవివంశావళి —

సీ॥ ఫలసస్యవృద్ధిసద్వ్యాపారములచేత, మనుఅన్కపల్లిగ్రామనిలయుండ
గురుభరద్వాజసగోత్రప్రపావన,ప్రభుడు లక్ష్మణదాస పౌత్రకుండ
రహిమీర కేశవరామాఖ్యునకు గన్న, మాంబకునేద్వితీయాత్మజుండ
విశ్రుతగానప్రవీణుఁడౌ బాలాప్ర, సాదుగారికి నే సహోదరుండ

గీ॥ శైలజాహృదయాబ్జ భాస్కరకటాక్ష
వీక్షణాప్రాప్తగానకవిత్వయుతుడ
శ్రీరమేశకథాబోధనారతుండ
నరయ బాలాజిదాస నామాంకితుండ॥

కళ్యాణి — త్రిశ్రగతి.

సూరదాసునిచరితము హృతదురితము, రసభరితము ॥సూర॥
సారునివంశమునందుబుట్టి। బాలాజీదాసునిజేబట్టి
కూరిమినేలినజగజెట్టి। కృపారసమును గొన్నట్టి ॥సూర॥
చరణములకు గజ్జలుగట్టి। మృదు। కరమున తంబూరబట్టి
తధికిటయనియాడుచు। తాళమానమును జూపుచు!
స్థిరమతితో విరించి, జనకుని స్మరించి, తరించిన ॥సూర॥

వ॥ శ్రీగంగానదీతీరంబున కాశీనగరంబనుపురవరంబొకటిగల దద్దెట్టిదనిన.

సీ॥ వరతారకాగమాభ్యసనప్రముదితప, ర్వతసుతాధిపయశోరాశికాశి
చంద్రశేఖరపాదసారసమధురస, గ్రసనరంజితభక్తరాశి కాశి
పరవధూగమన భూపద్రోహమృగనధ, ప్రముఖపాపవనాసిరాశికాశి
సారవిహీన సంసార వారాశి తా,రణ విచిత్రప్లవరాశికాశి

గీ॥ ప్రాజ్యభక్త్యాదరితసత్రిరాశికాశి
ఆశ్రితాఖిలపండితరాశికాశి
ప్రవిమలోదకాన్వితపుణ్యరాశికాశి
వాసయోగ్యస్థలం బదే వారణాసి.

వ॥ ఇట్టి కాశీపురంబున రాధాబాయి శివనందను డను భార్యాభర్త లుండ కొంతకాలంబునకు పుత్రుం డుదయించె నంత వానికి సూరదాసుండని పేరిడి ప్రేమను బెంచుచుండ పదియాఱేండ్లు ప్రాయము మాకు మారునకు వచ్చుటతోడ జనకుం డీల్గె నంత రాధాబాయి మనంబున.

నాదనామక్రియ — త్రిపుట.

అయ్యయ్యో యీ యాడజన్మ మవని నేలబుట్టించెనో విధి॥ అయ్య॥
ఒయ్యన మున్నే మినోచితినో । యియ్యెడ నాపతి చయ్యన సద్గతి
జెందనేమ । నందు రామ । చంద్రవేమ ॥అయ్య॥
తనరగ నత్తమామల । బెనిమిటి నిరుగుపొరుగు
జనుల ఘనుల మునుల దీనుల । ననవరతము వినయమతము
చేతను బూజించితి మేలెంచితి
దనర పాలితబాలాజీదాసుని । వాగ్భాసుని కృపలేమిని ॥అయ్య॥

వ॥ ఇట్లు విచారించి యుత్తరక్రియలు సల్పి తదనంతరము తండ్రి సంపాదించిన విత్తమంతయు భోగకాంతలపాలుచేయుచు వ్యర్థముగ దిరుగుచున్న, తల్లి కొమరునిం గని.

నాటకురంజి — ఏకతాళము.

చదువబోరా గురుసన్నిధిని జేరి గుదురుగను కోవిదులుమెచ్చవత్స ॥చ॥
చదువు నేర్చినవాని । సకలదేశముల కో
విదునిగ నెన్నుదు । రిది నిజము నమ్ము । లెమ్ము ॥చ॥
భువిని విద్యవలన । భూపాలసన్మానము
సవినయుడగు బాలాజీని । సంతరించువాని గన సా
ధనము । మాట వినుము । త్వరజనుము ॥చ॥

కమాచి — చతురశ్రగతి.

ఏలరా! వానిజన్మం బేలరా! నా చిన్నికుమారా! ॥యే॥
పాలకడలిశయన జలజనయన । పాలింపవె బాపనాశయనుచును
చాలా । వినుతిజేయుభక్తజాల । ముతో సంగడి మన
కేల । యనుచును వారల గడు దూల । నాడుచు గుమతులవెడుచు
పడతు గూడుచు । కాలుని । కేలజిక్కి కోలనెక్కి-గూలిస్రుక్క ॥యేల॥
రంగుమీరజ బాలాజీదాసు మ్రొ । దంగతాళ నృత్యగీతసత్ప్ర

సంగ। ములు పెడచెవి నిడి తళంగ। కిడతకతధిగిణ యని వా
రాంగనామణులు యాడి సారంగ।వాహుని బాటలు బా
డంగ। విని, మోహముగొని, వెంటనె చని। య
సంగ సంగరమున జెలంగి మెలంగి। వల
బడి। ధనము నిడి తుదకు జెడు ॥శేల॥

వ॥ కొడుకా! నిష్కారణము పడపుపడంతులకు ధనమిచ్చు
చుంటివే బ్రాహ్మణుడై నందుకు.

భైరవి — చతురశ్రగతి.

వినుము కుమార। వివరించెదను కూరిరా ॥విను॥
వనజసంభవుకుల। మున జనించిన ఫల। మేమి ॥విను॥
నిగమాగమశాస్త్రములు। నీటుగ జదివి ప
రగ బాలాజినేలె। ఖగవాహనుని పాద
యుగళము వేడ కి। జగతిని సా। ధుగణము దూ
రగ దిరుగుట వీ। లుగ నీకు దోచెనా! యోచన। లేదుగ। పాదుగ॥విను॥

వ॥ ఎంత బోధించిన వినక కలధనంబెల్ల కొల్లబెట్టిన తల్లి
యాచించి పెంచుచుండ తోడివాండ్రు సూరదాసునియొద్ద విత్త
మున్నంతవరకు నత్తితిరుగుచు దాసు నిర్ధనుడైన వాని చెలిమి విడిచిరి
గాని కటికిదుకాణము మరిగిన కుక్కచందమాయె వీరి సంగతి.

చ॥ వినుము కసాయిగొట్టునను భీతిని మాంసము ముట్ట కా స్థలం
బును విడలేనికుక్కగతి బోగమువీధిని జేరి వట్టి సూ
చన లిడి వుచ్చగిత్తలు పచారులు సేయుచునుండ్రు లోనికిం
జను ధృతిలేదు రూకలనొసంగుటకు స్గతిలేదు చూడగన్.
వ॥ అంత రాధాబాయి ప్రాణము విసికి సూరదాసు నాలోకించి,

కమాచి — చతురశ్రగతి.

నాతరముగాదురా । తనయ పోషింప ॥నాత॥
ఖ్యాతిరహితా । వారనాతీలోల పాతక ॥నాత॥
ఇన్ని దినంబులు యాచనజేసి । యన్నంబిడితి నాకన్నతండ్రి ॥నాత॥
దేహపటుత్వముదప్పె నికనీ । ద్రోహబుద్ధివిడచి బ్రతుకవలయు ॥నాత॥
బాలాజీవరదుండగు శ్రీహరి । పాదపద్మమాన జగాన ॥నాత॥

తా॥ ఎన్నివిధముల బోధించిన వినకున్న గొమరునిజూచి
చిన్ననాన్న నీవున్న సౌఖ్యమేమున్నది పోరలేచి,
అని రాధాబాయి యిట్లుబల్కిన సతి దుఃఖాత్ముండయ్యెన్
తనపొట్టను పోషించుకొనుటకై తహతహపడుచునుబోయెన్.

వ॥ అంత రాజమార్గంబున బోవుచున్న దానయ్య యను నావికుం డొకడు సూరదాసునిం గని బ్రాహ్మణుం డని నమస్కరింప నావికు నాలోకించి.

ఆ॥ గీ॥ తండ్రికొడుకు లొక్కదానిగూడిన నిర్వు
రసును కొమరు లాదవ రణములోన
నొక్కని కడతేర్చి నొకనికి రాజ్యం
బొసగిన ప్రభువు నిన్ను సాకుగాత.

తా॥ సూర్యుఁడు, యముడు, కర్ణుడు, ధర్మరాజు, కృష్ణుడు.

వ॥ ఇట్లాశీర్వదించి వానింగని,

కల్యాణి — త్రిశ్రగతి.

కర్ణధార మనవి యాకర్ణింపు సుహృదయ ॥క॥
పూర్ణముగ నీదయ । పొందుపఱచుమీ సదయ ॥క॥
రజ్జుల నాకభ్యసింప జేయుమయ్య ని
న్నాజ్ఞగా భావింతు నిజ్జగాన । నొనరజీవింతు నా పెన్నిధాన! ॥క॥

భాసురమతి బాలాజీ । దాసు నేలు సువర్ణ వాజి ।
వాసిమీఱగను నీదు।గాసి ద్రోసివేసి బ్రోచు ॥క॥

వ॥ ఇట్లు దానయ్యను త్రాడులల్లుట నేర్పుమని వేడ సూరదాసుని నాతండు జూచి.

కమాచి — చతురశ్రగతి.

ధరామరా! వినుమా సుందర।వరా యీపని ఘనమా! ॥ధరా॥
విరించికులవరు లరమరలేకను । నిరాకరింతురు నీచపుపనియని ॥ధరా॥
మంచివృత్తిచేతను జీవించి । మహామహుల పదములుసేవించి
వంచించెడి వడతుల నిరసించి । పాపపు షట్ఛత్రుల ఖండించి ॥ధరా॥
అంచితముగ బాలాజిని పాలించి । నట్టివాని ననిశము భావించి
యెంచదగినట్టి యశమునుగాంచి । యెడతెగని పదవిగొనుటయేమం ॥ధర॥

గీ॥ సూతు డిట్లన చెవులకు శూలములుగ
నాటగా సూరదాసు డచ్చోటువాసి
విపినమున కట్టెలను గొట్టి
విక్రయింప మోపులనుకట్టి పట్టణమునకు వచ్చి.

శహాన — రూపకము.

వంటచెరుకులను గొనరే వాస్తవ్యులారా! ॥వంట॥
అంటరాని వేల్పున కతి సులభమైనట్టి ॥వంట॥
అచ్చుగ వర్షకాలము । వచ్చును మీ కీటు జాలము
పుచ్చక జెచ్చెరగొనుడు మీ।యిచ్చవచ్చిన ట్లొసగెద ॥వంట॥
వాటముగ బాలాజి నేలు । హాటకాంబరనాభీభవుడు
మాటవికట్టెలమ్ముమని ల।లాటమ్మున వ్రాసెగాబోలు ॥వంట॥

వ॥ ఇట్లు కట్టె లమ్ముచుండ రంగనాథుం డను కోమటి సూరదాసు నాలోకించి.

ఆనందభైరవి — చతురశ్రగతి.

ఎవరయ్యామీరు త్వరగ దెల్పుడు
భువి రవిరశ్మినుండ కీ । భూజముక్రింద రండు
అరసిజూడగ విప్ర । వరుడని దోచెడి ।
నిరువుగ గట్టెలమ్మ । హేతువేమొదెల్పు ॥దెవ్వ॥

రహిమీఱ బాలాజిని । రక్షణజేసిన శ్రీ
మహిళాధిపతికి నీపై । మనసుబుట్టగలేద ॥మొ॥

వ॥ ఇట్లడుగ సూరదాసుండు రంగనాథునిం గని.

గీ॥ వినవె కారుణ్యచిత్త నాపిన్ననాడె
నన్నుగనుగొన్న తండ్రి శ్రీనాథుదరికి
జనుట నన్నాతురుండనై వనములోని
కట్టెలమ్ముచు కాలంబు గడుపుచుంటి.

వ॥ ఇట్లన రంగనాథుండు చింతించి.

తో॥ అనవిని నీకీకష్టంబేటికి నను దినమున మాయునికిన్
దనరగనిడుమింధనములు ధనములు గొను మిడకింకొక్కనికిన్.

ఉ॥ నావినిబ్రాహ్మణుండు దననాయనపోయిననాటి చింతలన్
బోవగజేసికొంచు గుణపూర్ణుని వైశ్యునియింటికిన్సదా
బోవుచునొక్కకట్టియల ముట్టియవేయుచునుండి తద్వధూ
గ్భావిని సత్ప్రభావిని నగస్తని శస్తనిధిం గనుంగొనెన్.

కం॥ కనితనయాత్మగతంబున । వనితామాననవిలాస వైఖరులెల్లన్
వెనగొనగనిట్లనుచుదా । వినుతింపందొడగె సూరవిశిఖహతుండై.

వ॥ రంగనాథుని భార్యయగు సత్యవతిని సూరదాసుం డాలోకించి.

హిం॥ భైరవి — త్రిశ్రగతి.

చెలియసోయగంబు నుతిసేయఁగ నాతరంబు గాదు ॥చెలి॥
పాలతినెమ్మొగంబు పరి। పూర్ణశశినిభంబు ॥చెలి॥
నడ విధాత్రుహాయము వే। నలి పుష్పంధయము
పడతినళితరియముసో। పానసముదయము ॥చెలి॥
చుక్కలదొరకొప్పువదిగ। దొక్కుడు లేనవ్వు
ముక్కునువ్వుబువ్వు నుతి। కెక్కినట్టిజవ్వ ॥చెలి॥
కలికినడుముమిన్ను తను। కాంతి కెనయెపొన్ను
అలపలుకులుజున్ను లేత। యరటియాకువెన్ను
బాలాజీదాసు। నేలు పితవాసు
డీలతాంగివన్నె। గని వి। రాళిజెందకున్నె ॥చెలి॥

వ॥ ఇటుల మనమునతలపోయుచు దానికటాక్షము సంపాదింప నెంచి ప్రతిదినమును కట్టెలనిచ్చుచు ధనము కోరకయున్నంత సత్యవతి యనుమానించి.

హిం॥ భైరవి — త్రిశ్రగతి.

స—విత్తమడుగకుందు వేమి। విప్రవర్యుడ। నీ
చిత్తమేమొ దెల్పుము ప్రసిద్ధచర్యుడ ॥విత్త॥
సూ—ధనమదేలయీకృపాధన మెచాలును
వనరుహనాభుండు నరుల। వరుస నేలను ॥ధన॥
స—ఊర కెపరధనమును గొన। నుచితమ మాకు
సూరదాస! సొత్తునుగొను। సుకృతము మీకు ॥విత్త॥
సూ—లోలేక్షణ! యిటువినుధన। లోభము లేదు
బాలాజీపదమాన యు। బద్ధముగాదు ॥ధన॥

కం. అనవినిమానినితనమన। మున ననుమానించి విభుని మ్రోలకుజని వి
ప్రునివిత్తవిరాగోక్తులు। వినిపింప నతండు జ్ఞానవివశుండగుచున్॥

సురట — చతురశ్రగతి.

బాలామణీ యెంతటి । భాగ్యమబ్బెనే మనకు ॥బా॥
బాలాజీనేలిన గో । పాలు డీలీల మన
శీలముగన్గొన వి । చ్చేసె నిటుగాబోలు ॥బా॥

ఆమహానుభావుని । యంతరంగభావమేమొ ।
యేమరక గన్గొని । యిష్టముదీర్తునను ॥బా॥

తే॥ నాథుం డీగతి నయమునబల్కిన నారి భూసురునిజేరి
యోధీరా! భవదీయోద్దేశం బొనర్ప దెల్పు మిటుజేరి
సందియమొందక డెందముచందము పొందుగ దెల్పుము నేడు
కోరిందుగగోరిక సఫలముజేసెద కాంతుని పదములతోడు॥

వ॥ ఇట్లు సత్యవతి పలుక సూరదాసుండు సందడిగొని.

జంఝూటి — త్రిశ్రగతి.

కమలనేత్రి! నీదుచిత్త । కమలమిడగదె
సుమశరుతూపులతతివే । డిమి గదిసె గదె ॥కమ॥

అతివ నీకై వ్రతమునూని యీ । గతిని వచ్చితి
నీగతిని వచ్చితి రూపజిత రతీసతీ! ॥కమ॥

బిత్తరి! నీపొత్తు గోరి । విత్తముమాని
విత్తముమానియుంటి । విట్సత్తమురాణీ!
బాలాజీదాసునేలు । బాలకృష్ణుడు
బాలకృష్ణుడు బ్రోచు కౌస్తుభ । భ్రాజిష్ణుడు ॥కమ॥

వ॥ ఇట్లాడుగ సత్యవతి విని విస్మయమంది భర్త్రాజ్ఞయయినది
గాన దోసంబులేదని సూరదాసు నాలోకించి.

బేహాగ్ — చతురశ్రగతి.

కోర్కె యిదేనా సీ ॥కోర్కె॥
అర్కసమాన తేజ! యవననిర్జరరాజా! ॥కోర్కె॥
కాంతుడు నేడితర। గ్రామమునకుజను
స్వాంతమిచ్చెద। నీసాయంతమురమ్మ ॥కోర్కె॥
వాసిగను బాలాజీ। దాసునేలినశ్రీని
వాసునిసాక్షి। మదనునిగాసిద్రోసి। వేయుదము ॥కోర్కె॥

వ॥ కనుక దయయుంచి నీవిత్తము నీవుగొని.

హిం॥ తోడి — చతురశ్రగతి.

Tonight only come here lonely (To)
Truly I shall wait for you at the gate (To)
By your favour I have things many
I don't want any I want only your company
Neither a guinea nor a penny (To)

కం॥ ఆసారసాక్షివాక్యలు। భూసురుడాలించి ముదముబొందుచుసుమబా।
ణాసను పొంకంబార్చెద। నీసాయంకాల మనుచు నెంచుచునుండన్.

వ॥ ఇంత సత్యవతి భర్తదరికేగి పదములకు బ్రణమిల్లి.

కళ్యాణి — త్రిశ్రగతి.

ఓనాథా! యికయేమనివిన్నవింతుమానసపద్మమునుగోరెదాను ॥ఓనా॥
తమయానతిబూనినేవానికోర్కెలిడమానసమునునుదలచియీరే
యిని రమ్మంటి నో। పుణ్యావారా। సుధీరా! ॥ఓనా॥

వ॥ ఇట్లన రంగనాథుం డంగన నాలోకించి.

కం॥ కాంతా నీస్వాంతం బా। కుంతీసుతరక్షణుండు గోరె నరులు పై
కాంతకీటుసాహసింతురె। దంతివరదుకోర్కెదీర్చుతగసౌఖ్యమిడున్॥

వ॥ ఇట్లు దంపతులు సంభాషించుచున్న సమయంబున.

సీ॥ కాలమన్నట్టి కంసాలియామినియను, మగువను నగలుచేయగదలంచి।
దినకాంతి యను హసంతికలోన రవియను, బంగారమును గాచి పడ
మటిమల।యను పట్టెపై గొట్టి వనధిపాత్రినుబెట్టి, యుడుపతియనెడి
రాగిడినిజేసి । లాంఛనంబనెడి నీలము నమర్చియు దార,లనునట్టి
ముక్తాఫలములుగూర్చె ।

గీ॥ ననగ యామినీ వనజాయతాక్షి చెలగ
సూరదాసాఖ్యు డుప్పొంగి జేరసతిని
గదియ మదినెంచి ముదమున సదనమునకు
నరుగుదెంచిన గుణవతి యతని గాంచి.

బేగడ — చతురశ్రగతి.

భూసురోత్తమా! పూలపాన్పుపై బవ్వళింపుమా । పవ్వళింపుమ॥భూసు॥
వాసిగ సుమబాణాసనునిగాసి। ద్రోసివేయుదముభాసమానగాత్ర॥భూసు॥
ఇదిగో వచ్చెద సదనమున కేగి।
మదిని బాయ బుధవిధేయ । విధుడుగాయ ॥భూసు॥
ముదముతోడ బాలాజీని బ్రోచిన
మదనజనక పదము లెదను వదల కిలను ॥భూసు॥

వ॥ ఇట్లన మారునిపోరికి నోరువలేక దాసుం డాభాసురాంగితో.

హిందూస్థాని తోడి — త్రిశ్రగతి.

Handsome lady you are gaudy
Embrace my body now I am needy (H)
Flower arrows pinches me rapidly
Moon as enemy burns me stupidly (H)
Dear lover come however
I will never forget my dear (H)
Passions round me multiplies me
Dear lover come and kiss me (H)

వ॥ ఇట్లు సూరదాసుం డనుచుండ గొంతతాళు మని యితరసదన
మునకు సత్యవతి చని మనంబున.

కల్యాణి — చతురశ్రగతి.

సీదాసాన దాసురాల ॥సీ॥
యాదవకులసోమా! సమరభీమా! సుగుణనామా! కామకామ ॥సీ॥
సుమశరజనక! బాలాజీపోష ప్రి! విమలసుగుణ శ్రేణి! చక్రపాణి! ॥సీ॥
పతియాజ్ఞ మీఱి నడచుట ఉత్తమభామకు సరిగాదు।
క్షితీసురుని కోర్కెదీర్చిన నావ్రతభంగములేదు। మానవ
తతి, వినినవారిమతి, నీగతిని దలతురో, కుజన స
మితిని గలతురో, యందుకు నామతిఁ ఖిన్నతనొం
దితిఁ। బ్రోవుము జగతిఁ। వాని వీని నమ్మలే
ద దేతతి, నీవేగతి సీతాపతి! ॥సీ॥

తో॥ ప్రజ్ఞానం బగు మానిని నిందను బాపుమనుచు వినితించెఁ
అజ్ఞానం డగు సూరదాసునకు విజ్ఞానం బుదయించెఁ.

వ॥ ఇట్లు మనస్సు మారిన సూరదాసుండు మనంబున.

శంకరాభరణము — తిశ్రగతి.

బింబాధరి సంభోగము। వెఱ్ఱినై నే గోరితిని ॥బిం॥
కుంభినిలో నావంటి। కుజనుడు గలడా ॥బిం॥
రంభతోసమానమగు। రామ యనుకొంటినిగాని
కంబుకంఠి సాధ్వియని। గనుగొనన్నైతి నయ్యయ్యో ॥బిం॥
నేత్రములచే పాపములకు। పాత్రుడనైతినిగాన
గాత్రస్థితపంచేంద్రియ।శత్రువులతో సఖ్య మేల ॥బిం॥
ధరణిలో బాలాజినేలు। దాశరథి మృదుపాద
సరసిజములు గొనియాడిన। సౌఖ్యం బని నెఱుగనైతి ॥బిం॥

వ॥ ఇట్లు వితర్కింపుచు సత్యవతి రా వేగమే పదపద్మములకు మ్రొక్కి.

కాఫి — చతురశ్రగతి.

వినుమా నామనవిని గై । కొనుమా యిటుగనుమా ॥విను॥
అనుమానం బిక యేలను । నీబాలుడ నేబేలను ॥విను॥
నారీ! కుసుమాస్త్రిని చేతికశారీ । నారాయణపుర సం
హారీ! వనజాసన శంబరారి పర్వతచయపక్షు వి
దారి సతుల నెన్న నీసరిగా రీ జగతీస్థలి గల్గిన
సూరిజనములు గొనియాడను దారిదొరకమి మోహాగ్నిని
దూరి సత్యవతీ నీహృద్వారిదము నిమ్మని నే నిను
గోరితినిగాన యోచాన నీవంటి సాధ్వని జగాన నే గాన
నావంటిపాపి యిలలోన నెచ్చట లేదు గుణనిధాన
తప్పులు మన్నించు విమాన బాలాజిని బోధిచిన సూన
శరజనకునిపాదములాన రెండు సూదుల నిమ్ము
బిరాన గుణధురీణ వరానన ॥విను॥

వ॥ ఇట్లు సూరదాసుండు సత్యవతి పాదంబులపై వ్రాలి క్షమింపు మనివేడ నామె వానితో.

గీ॥ అవనిలోపల న న్నిపు డమ్మ యనుట
వీలుగా దిది ననవిల్తుకేళి సలుప
నెంచితిరిగాన నిటుల వచించ నేల
వ్యగ్రిత గనుండు భూమిసురాగ్రగణ్య!

వ॥ ఇ ట్లన సూరదాసుం డామెను గని.

గీ॥ 'మానవతి నాహృదయ మిప్డు మారెగాని
వాక్కు నప్పటి కిప్పటికొక్కటి సుమ
మంచిసూదుల ని' మ్మన మించుబోణి
సూదులను చేతి కందియ్య సూరదాసు.

వ॥ సూదులను చేతబట్టినంతనే నాసమయంబున.

ఉ॥ నెట్టన కల్యమానవుడు నీరరుహాకర వైశ్యుపాలి గ
న్పట్టెడు పద్మలక్ష్మి గొను భావముచే జలరాశిలోన కే
ల్వట్టి దినేంద్రిరత్న మవలీల గ్రిహించి ముదంబుతోడ దా
కట్టుగ జూపినట్టలరె గాములతే డల పూర్వదిక్కునన్.

వ॥ అంత సూర్యోదయంబయిన సూరదాసుండు.

తో॥ విరక్తిచే దనకనులు బొడుచుకొని వీధిలోన విడుమనియె ।
ద్విరదగమన కడుచింత నొంది యాద్విజు నటు విడువగజనియెన్.

వ॥ ఇట్లు తానొనర్చిన దుశ్చరిత్రికు చింతింపుచు మనంబున.

కాఫి — చతురశ్రిగతి.

సామజపాలన సరగున రా । వేరా రణశూర సుకుమార జితమురాసుర॥
శ్యామలరూపా! జితకామారిచాపా।వరద్యుమణికుపాకరనేత్ర ధృతిగోత్ర
రాకేందునిభవదన రాజితరిపుమదన బాలాజీహృత్సదన
నీకిటు పరాకేల పాతకహర బ్రోవకయున్న కీర్తి సున్న
వెన్నదొంగ! రంగా! నంగ భంగనుతచరిత హృతదురిత, కృతినిరత ॥సా॥

వ॥ ఇట్లీశ్వరధ్యానంబొనర్చుచు సూరదాసుండరుగ నాసత్యవతి రంగనాథుం గని.

సురట — చతురశ్రిగతి.

స్వామి! జితకామి! యేమని జెప్పుదు భూమీసురుని తెగువ ॥సా॥
శ్రీమహిళాధిపభక్తా! విరక్తా! యా
సూరదాసు రెండుసూదుల నిమ్మని గోరిన వానికి నేరుగ నొసగితి
పారుడుచింతనొంది ధీరతతో జలపూరితాక్షులను బొడుచుకొనియె ॥సా॥
సమ్మతిబాలాజీని చక్కగనేలెడు కమ్మవిల్తుజనకుని నెమ్మది దలచుచు
నమ్మారాజవీధియందున విడువుమన నమ్మహీదివిజునినట్లనె విడిచితి ॥సా॥

వ॥ ఇట్లన రంగనాథుం డాశ్చర్యంబున.

కాఫి — త్రిశ్రిగతి.

ఎంతో వింత, కాంత ! శాంతస్వాంత ॥యెం॥
ఇంతపనిజేసెనా , యనంతానుపర్వాణుడహో ॥యెం॥
పాపవినాశనుడ । పారుడై వచ్చి నీదు । లోపమేమోగని ।
కోపమునుబూని యీాపగిదినిజేసె నిందుముఖి శాబాసు ॥యెం॥
సన్నుతాంగి బాలాజిని । మన్ననతోడగాచె । వెన్నునిపాదధూళి
చెన్నుగబడబాళి । క్రిన్ననబోరివునని । కాంతనమ్మితినహో ॥యెం॥

క॥ ఈరీతిని సతిపతు లిల । సూరాఖ్యుడు జేసినట్టి సుద్ది దలచుచున్
భూరి విచారమునొందిరి । పారుడు తనుజేసినట్టి పనికి వగచుచున్.

సీ॥ నవ్వులాటకునైన నరహరినామంబు, చింతసేయని శుద్ధచెనటిననుచు
యాత్రార్థమైనను ధాత్రీసుతాధిప, మందిరం బేగని పందననుచు
స్వప్నమందైనను సారసాక్షుని పాద, పద్మముల్ జూడని పాపిననుచు
పాత్రాపాత్రతపరగ నెఱుంగక, ధనముబోగొట్టు దుర్జనుడననుచు

గీ॥ పుడమిలో నిట్టి పుట్టువు పుట్టనేల
నూతబడి చావునొందుట ఖ్యాతియనుచు
పరుగులెత్తంగ శ్రీహరి కరుణబూని
పారుడై వచ్చి హస్తంబు పట్టుకొనియె.

వ॥ అంత సూరదాసుండు వానితో.

కమాచి — చతుశ్రిగతి.

ఎవరయ్యమీాఱు త్వరగ దెల్పుడు నే ॥డెవ్వ॥
చివ్వున నిటకువచ్చి । చేతిని బట్టుకొన్న వా ॥రెవ్వ॥
కామాంధమునను వణి । గ్భామామణిని మోహించి ।
భూమిలోపల పాప । స్తోమమునకు లోనైతి ॥నెవ్వ॥

యిట్టిజన్మమేలనని । దిట్టమగు నీకూపమున ।
గిట్టుటే యుత్తమమని । యిందుబడుటకు వచ్చితి ॥నెవ్వ॥

నెట్టన బాలాజినిచే । పట్టిబ్రోచిన పసిడి ।
పుట్టమువాడు బ్రోచు కే । ల్పట్టువిడువుము నే ॥జెవ్వ॥

వ॥ ఇట్లా బ్రాహ్మణ వేషధారి యగు దేవుండు.

క॥ ఓపారుడ గుణవంతా । నాపేరువచింతు సత్యనారాయణుడన్
కూపలో దిగనెంచితి । నీపాపవృత్తిసలుప నేలా ? మేలా ?

వ॥ అని యిట్లని సెప్పి సూరదాసుని దేవుండు గాంచి.

కాంభోజి — మిశ్రగతి.

స—పరోపకారార్థ మిదం శరీర మను పద్ధతిని నీకర
సరోజములు వట్టితినిగాన నీపని సలుపకు గుణనికర ॥పర॥

సూ—జాతస్యమరణంధృవం బను వచన విఖ్యాతిని వినలేదా? యెప్పు
డైతేనేమి యింక జీవించియుండిన పాతకము వృద్ధిగాద॥

స—నరహరి జీవకోటిలో నుత్తమంబగు నరజన్మమిచ్చె కారణం ।
బరయగ హరినెదస్మరియించి స్థిరమగు పదముగొనుటకు ధీరా !

సూ—అంధుడనౌట మీాయందనుజూచి యానందించుట లేదయ్యెనన ।
సింధుజావల్లభు డందున కరారవింద ముంచగ బాగయ్యె॥

వ॥ అంత దాసుండు పామరుని కరము వట్టి.

సూ—బాలాజీనేలు గోపాలుడవుగాని పారుడవుకావయ్యా గుణ
జాలా । ననుబ్రోవు మీాలీల జేసి నట్టి శీలుల గానవయ్యా॥
వ॥ ఇట్లు వచించి హరికరము దాసుడువట్టి విడువకున్న.

గీ॥ విప్రవర్యుడ నన్ను శ్రీవిభునిరీతి
మదిని భావించు టది నీకు విదితమగునె
భూరి పామరయుతుడనై భూమిలోన
రమణ కెక్కిన సత్యనారాయణుండ॥

వ॥ ఇట్లు పలికి యిచ్చటనున్న దాసుండు తొందర కలుగజేయు నని బాపనిరూపమూనిన శ్రీహరి సూరదాసుచేతిని చిక్కియున్న తన హస్తమును దప్పించుకొని యంతర్ధానుండయిన దాసోత్తముండు హరిని భావించి.

కళ్యాణి — చతురశ్రగతి.

ఎందుకు నిర్దయ నీ ॥కెందు॥
ఇందిరాధిప । మందుడనుగద ॥యెం॥
కందనిభాంగా! కలుషవిభాంగా! సుందరరంగ! సువర్ణతురంగ! నీ ॥కెంచు॥
కమలాక్ష! సకలజీవులందు । సమబుద్ధినుంట సర్వేశ్వరునకు ।
క్రమనుగాని భేదమునెంచుట న్యాయముగా దీ యనాథపై ॥నెం॥
ధరణిలోన బుణ్యాత్ముల బ్రోచుటగొప్ప । గాదప్ప ।
పరగ పామరులబాలించుటయే గొప్ప । యగుచెప్ప ।
సిరిక్రొమరు నెవ్వరు తరచుగ గారవింతురుగాని రిక్తుని ।
నిరసింతురు వానిభక్తిని జేరదీయరు వానిడాయరు ।
నరులపగిది నడుచుట నీ కిది ఘనత యోవినతా ।
తనయగమన! బాలాజీసుమన । సాబ్జతపన! ॥యెం॥

వ॥ నిష్ఠురోక్తిని.

కాఫి — త్రిశ్రగతి.

చిన్నకృష్ణా నీవంశోపుచిన్నె తెలసెరా దాని నెన్నెద వినరా! యో
పన్నగారి వాహన యాపన్నివారణ!యిటుగనర మాటవినరసిగ్గైతే చనర॥

అన్న హలధారి నీయక్క యుమారి । యాలిసకలజనాధారి
అత్తపరాధారి । సుతుడుజారి । మామత్తారి మురారి । ॥చిన్ని॥
మరదిగురుద్రోహి । మనుమడు జడదారి । నరహరి నీవదినె ధనహీ
నముగలనాతి, బంటుకోతి, దనుజారాతి, యిదే నా నీఖ్యాతి ॥చిన్ని॥
తండ్రినిర్దయుడు నీతనయవ్యభిచారి తల్లిసంకెలలోన జిక్కె
తరణికులేంద్రా! ధృతిచంద్రనతోపేంద్ర! గుణసాంద్ర! రామచంద్ర॥చిన్ని॥
బాలాజీదాస హృదయవారిజమిత్ర । నీలోపము నీ వెరుగక
నాలోప మెన్న న్యాయమన్న బ్రోవకున్న । మును నీకున్న ।
కీర్తిగానున్న । యోవెన్నదిన్న ॥చిన్ని॥

తోడి — చతురశ్రగతి.

ఓదయానిధే నీదయ నామీద నేలరాదయ ॥యో॥
పాదుగనీపాదమెగతి రూపవిజితమీనాంక చక్రాంక ॥యో॥

నీలమేఘవర్ణ నాదు కిల్బిషజాలములన్ బారదోలి నీదగు
శీలమైన ముక్తినిత్తువని వనమాలి నమ్మియుంటి సాధుజన
పాల తమ్మికంటిమదరిపువిశాలశూలి వింటిని విజచిన
పాలకడలిశయన నీవు కడుబలశాలివగుట నాచేతనున్న నీ ।
కేలునుదప్పించుకొని యెటో నవలీల బోతివయ్యా యల
పూలవిల్తునయ్యా । యిది నీకు వీలటయ్యా । అయితే ।
మేలగు నాహృదయమునను౦డి । యేలాగున బోదువో హామ్మా
మగవాడైతే జుమ్మా । యిక నెన్నటికి నిను నమ్మ ।
జాల । యోబాలాజీపాల ॥యో॥

వ॥ ఇట్లు ప్రార్థింప సూరదాసునియుక్తికి సంతసించి ప్రసన్నుం డై
వరంబువేడుమన దాసుండు.

ఉ॥ పల్లవరాణిహృత్కుముదవారిజవైరి త్వదీయరూపమున్
జల్లగ నేడుచూడ కడుసంతసమాయె మదీయపాపముల్
దెర్లైను రంగనాథునకు దేవికి నారదగానలోలసం
ఫుల్లసరోజనేత్ర సురపూజిత ముక్తినొసంగుమీ ధరన్.

వ॥ ఇట్లు గోరిన శ్రీహరి సూరదాసుం గాంచి.

క॥ వారిజభవవంశాగ్రణి । సారంబగు మాటవినగ సంతసమయ్యెన్
గోరినరీతిని బేరికి । నారికి నపవర్గమిత్తు నయగుణచరితా!

వ॥ ఇట్లానతిచ్చి సూరదాసా, నీకుమాత్ర మింకొకజన్మంబునగాని మోక్షంబుదొరకదనిన దాసుండు విని దేవా, నీదివ్యమంగళవిగ్రహంబును జూచిన నేత్రంబులచే నితరవస్తువులంజూడగాన నిష్టుడైన నింకొకజన్మంబునగాని మాంసచక్షువులనియ్యక మిముంజూడ జ్ఞాననేత్రంబొసంగుమనివేడ వల్లెయని హరి చనియె నంత సూరదాసుం డా దేహము విడిచి మధురాపురంబున నొకపారునింట జాత్యంధుడై గంధర్వాంశచే జనించి గాననిరసితనారదుండై హరినామసంకీర్తనజేయుచు జ్ఞాననేత్రముచే శ్రీహరిని వీక్షింపుచు హిందూస్తానీభాషలో ననేక కీర్తనలం జేయుచు కాలంబు గడుపుచుండె నంత నంతికాపురాధిపతి యోలగంబున తోడి బ్రహ్మయ్యశాస్త్రి యను గాయకుండు.

తోడి — చతురశ్రగతి.

ఎందు దాగియున్నావో యిందిరాధిప నీ ॥వెం॥

అందగాడ నీజాడ నేవాడ నరసిజూడ తెలియదుగద సిరిజేడ ॥యెం॥

భక్తవరులుబ్రోవుమని బాధింతు రను భయముననో పద్మాహృ
త్కుశేశయముననో మహానీంద్రుల సద్ హృదయముననో ॥యెం॥

నీ, రజదళనయన నీలనీరదగాత్ర బాలాజీని, బ్రోచితివని ఖ్యాతి వి
ని, రయమున నిను, వెదకితిని రాదా కృప నాపై

ని, కలుమతిమిర నీ, రజహిత రజనీ, చర పవసఫణి, రవికుల
నీ, రథి, రజనీ, కర ధరణీ, ధర ధర, మురహర, కరివర,
దా మునిపోషణ, మృదుతరభాషణ, కదనవిభీషణ,
కౌస్తుభభూషణ రిపుశోషణ ॥యెం॥

వ॥ ఆశాస్త్రీగా రిట్లు గానంబుసేయ సభ్యులందరు మిగులగొనియా డ నతం డాభూపతినిగాంచి దేవా! నాపాటయనగానెంత మధురాపురంబు న సూర్యప్రసా దను జాత్యంధుడుసేయు గానము మిగుల యద్భుతము.

శంకరాభరణము — త్రిశ్రగతి.

ఆతని సద్గాన మద్భుతము దలంప ॥నాత॥
వాతాశపరిభుక్తైన । వశమగునా వర్ణింప ॥నాత॥
వనజజుడు తాళంబు । వాణీవీణాగానంబు
గణపతిమృదంగంబు । కంజధరుడు నాట్యంబు
ఘనతరముగజేయు । న్నలగాత్యాయని డాయున్ ।
దనరగ బీ. బాలాజీ । దాసుని సంరక్షించిన ।
వనజాక్షుడు బలే శ । బాసని లేచుంా । పద్మా తలయూచున్ ।
మోళ్ళకు చివురులు మొలచున్ ॥నాత॥

వ॥ ఇట్లు బలుక విస్మయమంది సూర్యప్రసాదుని రావించి గౌర వించి గానంబుసేయు మని ప్రార్థింప నాదాసుం డద్భుతగానంబొనర్ప సభ్యులందరు శరీరంబులు మఱచిరి. ఈసంగతి రాణి యెరింగి దాసుని రావించి జాత్యంధుడుగాన తెర యవసరంబులేదని వెల్లడిగా గూర్చుండి యుండి గానంబొనర్చుమని నియోగింప నాతండు శ్రీహరిని భావించి.

శంకరాభరణము — చతురశ్రగతి.

ఏమంటిరా ? యేణాంకవదన ! ని ॥న్నే॥

కోమలదేహ! నాపై! కోపమేల? గోపబాల! తాపసలోల! ॥యే॥

మంగళాంగ! నీపడతిని రక్కన। దొంగపాలు సేసితివంటినా? య
నుంగుసోదరుడు మూర్ఛిల్లిన బహుభంగుల విలపించితి వంటినా?
యెంగిలిపండ్లని యెగ్గెన్నక భుజియించి తనివినొందితి వంటినా? య
నంగజనక! పాదముచే రాతిని నాతిని జేసితివంటివిగాని
రంగుమీఱ నన్నుబ్రోవుము కినుకమాని కృపబూని భూజాని ॥యే॥

చిత్తజారిపూజితపాద! మేనత్త పొత్తుసల్పితివంటినా? గొల్ల
బిత్తరులిండ్లనుజేరి వెన్నపాలెత్తుక వచ్చితివంటినా? యాదవ
సత్తమ మృత్తు భుజించి యశోదాసఖియ త్రాట జిక్కితివంటినా?
యుత్తర గర్భస్థుం డగు పరీక్షిత్తును బ్రోచితివంటి గాని
యుత్తనేర మెంచుటన్యాయముగాదురసామి ఖగగామి భృతభూమి ॥యే॥

కపటవేష కౌరవపాండవు లనికి కారణుడవంటినా? కౌర
వపతి దిగంబరుడై చనవద్దని వచియించితివంటినా?
తపనతనయునకు శాపమిడినట్టి కుపితుడవంటినా? పాండవ
శపథము లీడేర్చి పాలించిన శత్రువిదారివంటివిగాని। నా
యపరాధంబేమో దెల్పుము శ్రీహరిబాలా, జీపాల, గుణశీల ॥యే॥

వ॥ ఇట్లు దాసుం డవంతికాపురాధీశునిభార్యచెంత గానంబుచేయ నచ్చటి స్త్రీలందరు సంతోషాన్వితలై వినుచుండుతఱి సత్యభామ వాని యెదుట నిలిచియున్న దాసుండు జ్ఞాననేత్రంబున నామె నాలోకించి 'యమ్మా యిచ్చటి కేల వచ్చితి' వన రాజభార్య నేత్రము లీ దాసునకు లేవందురుగదా చూచినట్లు మాట్లాడుచున్నా డని సిగ్గునొంది లోపలికి నింతలో దేవుం డరుదెంచి గానముసేయు దాసుని తనలో నైక్యము జేసికొనియె.

సురట — చతురశ్రగతి.

దేవకీనందన । దివిజారిబంధన మంగళం జయమంగళం ॥మంగ॥

పావనినుతపాద । భక్తజనామోద ॥మంగ॥

పద్మపత్రనేత్ర । పద్మారిధరమిత్ర ॥మంగ॥

పద్మాలయాకళత్ర । పద్మాసనస్తోత్ర ॥మంగ॥

గాంగేయమృగహర । గాంగేయనగధీర ॥మంగ॥

గాంగేయాక్షవిదార । గాంగేయపటధర ॥మంగ॥

స్థిరయన్నాల్పలివాస । తిలపుష్పోపమనాస ॥మంగ॥

వరబాలాజీదాసావన యదుకులభాస ॥మంగ॥

స ం పూ ర్ణ ము.